

Čas hrdinů

Je zima, za oknem z tenké napnuté kůže zavřeným na okenici, se snáší k zemi sněhové vločky. Vítr fičí a hromadí vysoké závěje. Komín chalupy vzdorně kouří a dává všem najevo, že i kdyby v tom studeném světě za dveřmi zuřila sněhová bouře, u krbu na předložce z kožešiny bude jako v ráji.

Hromada dětí sedí kolem starého muže, který se na ně usmívá modrošedýma očima ztracenýma v bludišti vrásek. Děti se jako o překot překřikují: „Dědečku povídej! Pověz nám pohádku „O Bludné hoře“! Ne, tu „O Jalevovi Drakobijci“! Hlavně ať je tam hodně mečování! A rytířů! Princezen!“

Stařec se zazubí a pozvedne ruce nad hlavu, aby děti utišil. „Tak už dost caparti! Jinak namouduši zavolám Klekánici, aby z vás vymlátila tu nezvedenost! Anebo ještě hůř...“ tajemně zdvihne obočí.

Jedna holčička se zajíká. Stařec ji pohladí po plavých vlasech. „...že na vás zavolám mamínu!“

Děti propuknou v nový jásot.

„Ticho, proboha! Dneska vám povím starý příběh. Tak dobře poslouchejte.“

Děda se napije smetany a odkašle si. Začne vyprávět.

Bylo, nebylo, ale spíš bylo, přestože již uplynulo mnoho let, jedno království. Lidé, kteří tam žili, nebyli ani dobří, ani špatní, zkrátka jako v každém jiném království. Život běžel obyčejně a běžel by tak jistě dodnes, kdyby jednou nepřepadli naše království zlí skřeti. Přitáhli v obrovských šicích a s převelikou zbrojnou silou. Černá srdce jim přetékala nenávistí

a jejich záměry byly podlé a hanebné. Skřeti se vrhli do doliny jako hejna hnilobných mušek, aby dobývali, plenili a ovládli celý náš kraj.

Vévoda Radvan shromáždil všechny bojeschopné muže, aby se jim postavil v poli spolu se svými bratry - vévody sousedních zemí - panem Bořidanem a Ichartenem. Ubohý Radvan nevěděl, že král všech skřetů zahrozil jeho bratrům a vzbudil v jejich srdcích šíravý strach. Nebojujte proti mně a já vás ušetřím, řekl jim. Vévoda tehdy marně čekal na pomoc, když stanul s odvážným, odhodlaným vojskem na hranicích země, proti veliké přesile nepřátel. Teď bych měl říct, že bohové požehnali statečným mužům a ti všechny skřety pobili, nebo hrdinně v bitvě padli. Žel, život bývá mnohdy jinačí, a já už řekl, že to nebude obyčejná pohádka.

Vévoda zlomen zradou svých bratrů se vzdal bez boje nepřátelům, kteří se jako vlna rozlili po celém vévodství.

A začali si vyřizovat účty...

Z černé večerní oblohy se sype sníh, mrzne, až praští. Zebe mě nos a palce u nohou ani necítím. Psí počasí. Z nedalekého Vítězného náměstí zazněly zvířecky štěkavé povely skřetího hejtmana následovány klapáním pochodujících okovaných bot. Sevřel jsem pod paží pevněji desky s pergameny a opatrně přidal do kroku. Městské dláždění namrzlo vlhkým sněhem a klouže jako čert. A navíc je ulice temná. Před válkou se nestávalo, že by byla liduprázdná a tak tmavá. Bydlelo tu několik rodin elfů.

Přiblížil jsem se ke svému domu. Špínu na fasádě pokrýval sníh a dům tak působil spořádanějším dojmem. Pod sněhem se může skrýt ledacos.

Došel jsem až k černému čtverci dveří, než jsem si toho všiml. Ani ne deset sáhů od mých vrat u vchodu do sousedova vypáleného domu se choulila na zemi hromada hadrů, kterou zvolna přikrýval sníh. Už jsem chtěl otevřít dveře, když hromada hadrů vzdychla a pohnula se.

Jindy bych si pomyslel, že tu nějaký vandrák vyspává opici, ale byla válka. A ukrutná zima. Přistoupil jsem ke schoulené postavě a pomohl jí vstát. Muž zakašlal. Jektal zuby a ruce měl studené jako led. Dlouho jsem se nerozmýšlel a odvedl jsem ho do svého domu. Musel jsem cizince podpírat, protože sotva pletl nohama a dvakrát málem upadl, než jsme vešli do předsíně. Zabouchl jsem zimě dveře před nosem a nasál vlnu teplého vzduchu, která mě příjemně ovanula. Odvedl jsem zmrzlíka do ložnice a zavolal na ženu, ať uvaří horký vývar ze slepice. Stále jsme s mužem nepromluvili.

„No tak, sundejte si ty mokré hadry, pane. Hodíme je ke krbu, ať to vyschne. Vždyť musíte být prochladlý na kost.“

Nezdálo se, že by cizinec chtěl stahovat špinavou béžovou pláštěnku. Z vyzáblého obličejce na mě hleděly hluboko zapadlé vystrašené oči. Sám jsem klidně odložil svůj svrchník a na stůl dal desky s písemnými pracemi mých žáků. Zouvákem jsem si stáhnul mokré škorně a postrčil je ke krbu.

„Na rovinu - mně je to jedno. Jestli se nechcete vysvléct, vaše věc. Ohřejete se a půjdete. Nepřejte si ale vidět, co ztropí moje žena, až na podlaze uvidí ty louže,“ ukázal jsem na jezírko odtávajícího sněhu, které začínalo pod mužem tvořit.

Cizinec si po krátkém zaváhání rozepjal plášť a shodil pelerínu. Letmo jsem si prohlédl přílišně vyzáblou postavu; černý škraloup sražené krve prosakující košilí, tvář s jizvou od levého obočí ke středu čela, světlé zplihlé vlasy a... Málem se mi podlomila kolena. Byl jsem velmi zvědav na to, co ztropí moje žena, až zjistí, že náš noční host je *elf*!

Jako v odpověď jsem za zády uslyšel zařinčení rozbíjeného talíře. Horký slepičí vývar mi cákl pod nohy.

Elf ležel v posteli a třásl se zimnicí. Měl horečky a zranění na hrudi zahnisalo. Co s tím? Mohli jsme zavolat doktora, nebo nešťastníka vystrčit na mráz. Skřetům ho však nevydáme, to jsem věděl jistě.

Z úvah mne vytrhly tiché kroky manželky Terezy.

„To jsme se dostali do pěkné šlamastiky, co?“ řekl jsem očekávaje hněvivý výbuch. Ohrožuji životy celé rodiny kvůli někomu, koho ani neznám. Za skrývání elfů byl špalek. I když, za co by dnes nebyl špalek?

„Děti jsem zavřela v patře. Nic neviděly a už spí.“ promluvila tiše.

„Ten elf je zle raněný. Jakmile si lehl, tak usnul, ale má horkost.“ Podíval jsem se na svou ženu: „Jestli ho vyženeme, zemře.“

„Jestli to neuděláme, můžeme zemřít my. A naše děti.“

„Terezo. Je v nouzi. Nejspíš utekl z nějakého vězení. Neměli bychom mu odmítnout pomoc.“

S pláčem na krajíčku pokrčila rameny: „Jsi můj muž. V dobrém i ...“

Raněný zasténal. Několik vět zadrmolil neznámou řečí. Pak prudce otevřel oči a sípavě požádal o vodu. Hltavě hasil žízeň a pobryndal celou peřinu.

„Jsem Aial Fendir,“ promluvil, když dopil. „Děkuji vám vroucně a z celého srdce, že jste mne zahrnuli laskavostí, při.. přijali s bratry-“ těžce se rozkašlal.

„Jen nespěchej, Aiale. Já jsem Štěpán a to je má žena Tereza. Jsem učitel v jednotřídní chlapecké církevní škole, tady v Auberku. Nás se bát nemusíš, nejsme patolízalové skřetů. S tvým vyléčením to však bude obtížné, protože neznám dobře žádného felčara a riskovat, že do domu přivedu udavače, věru nebudu.“

„Při modré luně, omlouvám se, že jsem vás, šlechtní, přivedl do takového nebezpečí.“

„Neomlouvej se. Je to naše, ne tvá vůle, že ležíš v téhle posteli. Nemůžeš tu zůstat dlouho, tak se zotavuj rychle. A pamatuj. Za nic tě nesmí uvidět naše děti,“ vyslovila Tereza nahlas naše němé rozhodnutí.

Její poslední poznámka byla bolestně pravdivá a po zvážení všech okolností, mi nezbylo, než druhého dne brzy ráno poslat ženu i s dětmi na venkov k sestře. Když jsem je vyprovázel k východní bráně, proklínal jsem v duchu včerejší noc i elfího návštěvníka. U psí mateři, proč zrovna já?! Nikdy jsem elfy moc nemiloval. Byli příliš jiní.

Bál jsem se o rodinu a málo mne konejšilo, že válka v naší zemi vlastně skončila dříve, než začala. Kraj obsazený skřety se stal jen odrazovým můstkem pro útok na sousední vévodství, kde nyní zuřily lité boje. Cesty nebyly ale zcela bezpečné ani v dobách míru. S těžkým srdcem jsem chvátal domů. Elfa jsem našel na posteli, jak vsedě zkoumá ránu na prsou.

„Dobrý synu lidí, rána je zanícená – hoří v ní centrum nákazy. Jestli mi stále chceš pomoci, běž prosím shromáždit ingredience, které ti vyjmenuji. Lecčeho z léčitelství jsem seznal, budu ti tedy skromnými radami pomáhat, abych byl sto co nejdříve opustit tvůj dvůr.“

Jeho vznosná řeč mi nečinila potíže, vždyť jsem byl učitelem, ale znal jsem lidi, kteří elfí variantu obecné považovali za nabubřelou a povýšenou. Právě z takových nenávistných a závistivých se stávali skřetí poskoci, informátoři, účastníci pogromů.

Elf mi diktoval, které obyčejné věci a byliny by mu mohli pomoci a i já jsem přispěl svou troškou do mlýna. Netrvalo ani půl hodiny a vydal jsem se na trh. Měl jsem koupit láhev pálenky, pláténka, co možno nejméně zralý mák a akorum. Jak mi Aial vysvětlil, akorum alias prskořen, alias tatarák, byl prachobyčejný puškvorec.

Vracím se k domovu a v torně mám nakoupeno. Největším oříškem bylo sehnat láhev pálenky. Inu je válka. Projdu podloubím do naší ulice a mířím rovnou k mému

dvoupatrovému domu. Zastavím se jako opařený. Vidím, že před sousedním stavením měšťana Perkuse, stojí skřetí oddíl. Popadá mě hrozná chuť okamžitě se otočit a utíkat, ale vydávám se klidným krokem ke svému domu. Třesou se mi ruce a v krku mi dočista vyschlo. Projdu kolem skřetů a pokračuji ke svému domu. Za zády slyším: „Jó, f pořádku, člověku. Zalez! A když uvidíš něco, tak řekneš. Chcípáku!“

Hrubému štěkavému hlasu odpoví tichý, vystrašený: „Jistě. Když uvidím, řeknu. Sbohem.“
Zvuk zabouchávaných dveří, a cvakajících zámků.

Skřeti nás zpočátku nutili mluvit jejich jazykem, ale naše hlasy nejsou schopné vydávat hrdelní štěkavé a chrchlavé zvuky. A tak se nakonec museli oni naučit mluvit po našem. Nikdy jsem nevěděl, jestli tak przní náš krásný jazyk naschvál, aby jej hanobili, nebo jsou skutečně tak tupí.

Jsem už u svého domu a odemýkám. Nemohu se strefit klíčem do klíčové dírky. Ruka se mi třese. Klíč směšně ťuká o kovovou objímku.

Za zády slyším skřetí hlas.

„Heeej! Člověku.“ Nevšímám si ho. Zařve silněji. „HEEEJ! Chcípáku, otoš se!“

Poslechnu. Přede mnou stojí oddíl asi dvanácti skřetů ozbrojených halberdami a před nimi poskakuje šarže. Má na hlavě směšnou rohatou čapku, ale do smíchu mi není.

„Co chcete?“ zeptám se, zuby mi jektají jen maličko.

„Straž uši, člověku. Všera vešer tady se flákal divnej typ. Všera tu někde pobudoval. Ty nefiděl hajzla chodit kolem?! Možno uteklej vrach, možno špijón! Jesli ty ufidiš, neřechněš, chcípneš na kůlu. Jasný?“

„Jasný.“ Konečně jsem otevřel dveře.

Na prahu jsem se ještě otočil k postávajícím skřetům: „Nikoho jsem neviděl, jasný? Když uvidím, přijdu to nahlásit. Sbohem.“ Zabouchl jsem před dalšími otázkami dveře a dodal:

„zatracenej parchante, at' chcípneš v pekelnejch mukách, fena tvoje matka že...“ Po necelé minutě mi došel dech. Jo, nadávat za dveřmi, na to jsme dobří.

Elf všechno prospal.

Postupoval jsem přesně podle Aialových instrukcí. Připravil jsem vědro s vodou, kterou v pravý čas ohřeji. Na stůl jsem roztáhl čistý ubrus. Položil jsem na něj na čtverce nařezaná pláténka, ostrý nůž, kovovou lžici, kožený řemen, láhev pálenky a průdušný klůček, vyrobený dle elfova návodu. Do ohně jsem dal žhavit ocílku, dvaceticoulový váleček na broušení nožů. V mosazném moždíři jsem rozdrtil sušené oddenky puškvorce a rozdělil je na dvě hromádky. Do hrnce jsem nabral vodu z vědra a postavil jej na kamna. Až začne vřít, přidám do ní puškvorec. Druhou hromádku smísím s rozdrceným mákem a připravím přelitím horkou vodou zápar. Vše jak říkal Aial.

Zatímco jsem poskakoval u plotny, sebral elf ze stolu pálenku.

„Budeme čistit ránu?“ zeptal jsem se.

„Ano, žhnoucí ohněm a léčivým puškvorcem, ale nejprve ji budeš muset otevřít a vybrat hnis. Ta pálenka je pro mě.“ Začal si notně přihýbat. Ostrý nápoj jej přinutil kašlat a sípat, přesto pil dál.

Pokrčil jsem rameny a pokračoval v přípravách.

V krátkosti mi svým košatým slohem řekl, jak se sem vlastně dostal.

Byl spolu s ostatními muži jeho plemene zatknut hned v první vlně, krátce po tom co skřeti překročili hranice. Ještě než začaly hromadné útoky, pogromy a pronásledování. Elfové byli odváděni na práci do skřetích manufaktur, kde za příšerných podmínek měli vyrábět zbraně a proviant pro černou armádu. Skřeti však podcenili ducha spanilého národa. Množili se útoky a vzpoury. Elfové často umírali s výkřiky svobody na rtech. Byli bití, ponižováni, ale skřetům se nepodařilo je zlomit. Museli tedy přiznat svou porážku a udělali to skřetím způsobem.

Deportovali celé rodiny do zvláštních pevností, přezdívaných „hrady smrti“, kde byli elfové doživotně drženi či zabíjeni a možnost je trýznit se udělovala ve skřetí armádě jako odměna za statečnost.

Aial Fendir byl jedním z prvních, kteří se dostali do Hradů po pádu manufaktur. Společně s Erlevem, lidmi kdysi zvaným Světlen, spolu trpěli dva roky ve stejné cele. Ze spoluvězňů se stali přátelé na život a na smrt. Erlev pověděl Aialovi o své rodině, žijící v přímořském Auberku, který ležel nedaleko jejich hrozného vězení.

Ztrácel už naději, když se mu spolu s dalšími patnácti vězni jednou naskytla šance k útěku. Skřetí elita čas od času vypouštěla jednoho elfa, kterému říkali *erekh* – liška - a pořádala na něj divoký hon. Elf byl hordou dopaden, zabit a jeho hlava skončila nabodnutá na kopí v síni vítězného lovce. Jiná možnost neexistovala. Jednoho dne, při pořádání honu, však dozorce vyvádějící *erekha*, mladou dívku, zapomněl zamknout mřížovou bránu. Vězňové počkali a krátce po začátku honu, kterého se účastnila většina posádky pevnosti, vyrazili na zoufalý útěk.

Několik jich padlo těsně za pevností, ještě než se stačili rozprchnout do všech stran. Aial utíkal s Erlevem. Bohužel je několik skřetů na vlčích dohnalo a museli bojovat. Přestože byli oba elfové v boji zraněni, nenávist jim dala sílu a zvítězili. Potom se rozdělili. Smluvené místo shledání byl dům Erlevovi rodiny, která před válkou žila v sousedství hned vedle Štěpána. Tam měl Aial najít pomoc, nebo se alespoň setkat s Erlevem, který měl v Auberku přátele. Elf bloudil několik dní krajinou, než dorazil do města, kde zjistil, že dům byl vypálen a nikdo v něm už dlouho nežije. Vyčerpaný, zmrzlý zůstal na jeho zápraží.

Ke konci vyprávění měl v očích slzy a jazyk se mu již notně pletl, obzvláště při používání rozvitých přívlastků a květnatých metafor. Právě jsem přeléval směs puškvorce a máku, vroucí vodou.

Zamával rukou s pálenkou, až trochu vyšpláchno na podlahu: „To víš. Já jsem elf - a ve zdech toho stu-eného hradu zmadu..ehm zmaru jsme nesměli ani zpívat, chápeš? Nechápeš. Ty si ani nedy.. nedovedeš přestavit, co to je, když nemůže elf zpívat!“

Vzal jsem mu z ruky poloprázdnou láhev a podal mu velký hrnek. „Chvíli vdechovat a pak vypít,“ řekl jsem a definitivně tak převzal veškerou odpovědnost za léčení.

„Žízni, žízni, žízni“, klokotal elf s hlavou skloněnou do hrnku a vdechoval omamné léčivé výpary „klidně si mě třísni...“

Po chvílce obsah naráz vypil.

„Brrrrrr to je hořké. To jistojistě nebyl lektvar z lučních zvonků, mateří-oušek a zedmilháře.“

Začal jsem mu opatrně svlékat košili, na místě zranění však byla přischlá kreví.

„Pozor teď to zabolí,...budu počítat: jedna, dvě,“ odtrhnul jsem košili a elf zaúpěl. Začínal jsem té doktořině přicházet na chuť. Vtip byl v tom nikdy pacientovi neříkat, do kolika budete počítat. Pohlédl jsem na zanícenou ránu, z níž se vyvalila krev a hnis. Otřásl jsem se. Muselo to velmi bolet.

Díval se na mě zamlženýma očima. Budeme muset ránu otevřít. Došel jsem pro kožený řemen a ještě, když jsem ho vkládal elfovi do úst, snažil se mě povzbudit: „Řízni, řízni, ř...“

Zranění byla otevřená zlomenina žebra. Omyl jsem ránu teplou vodou a obložil ji bílými plátenky. Ostrým nožem jsem ji rozřízl. Elf zatínal zuby do řemene a statečně držel. Když jsem ale začal do mosazného hrnku lžičkou z rány vybírat zelenavý hnis, naběhly mu na čele žíly. Klouby rukou zatínajících se do peřiny zbělely. Elf prudce dýchal a pot mu ztéká do očí. Přestože byl opilý a omámený mákem, bolest si našla svou cestičku. Snažil jsem se vše provést co nejrychleji, má nemotornost mě přiváděla k šílenství. Po chvílce jsem již nevyškrábal žádný hnis a tak jsem rychle sáhnul pro hrnec s odvarem z puškvorce. Horkou léčivou vodou jsem ránu co nejlépe vymyl. Potom jsem vytáhl z krbu do ruda rozžhavenou

ocílku. Když to elf uviděl, díkybohu omdlel. Přiložil jsem železo k ráně a uslyšel prudké zasyčení. Se zatnutými zuby jsem ránu řádně vypálil, s vědomím, že už to nechci nikdy dělat znovu. Pak jsem do rány vložil klůcek, aby pohlcoval hnis, který by se mohl vytvořit.

Operace byla u konce, léčení nikoli.

Po celý týden jsem se staral o zraněného elfa. Den ode dne ubývalo hnisu a zanedlouho z rány vytékala ne zelená, ale nažloutlá a ještě později čirá tekutina. Sedmého dne jsem z rány vytáhl klůcek a sešil ji. Měli jsme vyhráno.

Za dobu léčení jsme se s Aialem sblížili. Vyprávěl mi mnohé příběhy svého národa, a já zase jemu vše, co jsem věděl o průběhu války. Tušili jsme, že není daleko doba, kdy skřetí krutovláda padne, rozdrčená spojenou silou všech vévodství.

Osmého dne ráno mě Aial požádal o šaty, tesák a nějaké jídlo, aby se mohl vydat na cestu do hlavního města - Hradna, kde prý měl vlivné přátele. Nenechal se odradit a tak jsem mu popřál šťastnou cestu a přidal i několik zlatáků. Neděkoval mi, aspoň ne nahlas, nikdy ale nezapomenu na jeho oči. Slíbil, že jakmile dorazí do Hradna, pošle mi dopis, abych neměl starosti o jeho další osud. Pro bezpečnost bude dopis odeslán pod jménem vymyšlené paní Albeny.

Říkal, že až válka skončí, přijede za mnou a královsky se mi odmění. Jen jsem se smál a naposled mu popřál šťastnou cestu. Po setmění, krátce před zavřením bran, proklouzl z města.

„Dnes je tomu nachlup padesát let.“ dokončil stařík své vypravování.

Chvíli trvalo naprosté ticho. „Tereza, Štěpánova žena, to je naše prabába?“ zeptá se malá holčička.

„Ba, to je ona,“ usmál se stařík.

„A Štěpán byl náš praděd. To on pomohl elfíkovi!“ vyhrkl kluk s vrabčím hnízdem na hlavě.

„Náš praděd byl hrdina!“ výskne asi desetileté blond'até děvče.

„Nene, hrdina má meč ty hloupá,“ opraví ji malý pihatý kluk. „Byl to ...byl udatný junák!“

Děda se zasměje a pohladí chlapce po hlavě. Víte, ne každý kdo má meč je hrdina a stejně tak ne každý hrdina má meč. Kdyby se vám něco podobného přihodilo, je třeba se zachovat lidsky, podle srdce, protože právě to nás odlišuje od zvířat. Proto jsem vám to vyprávěl. Vím, válka už dávno skončila, ale rozhlédněte se kolem sebe. Svět neustále potřebuje hrdiny.

Sám dodnes nevím, proč můj táta tomu elfovi pomáhal. Snad proto, že kdyby mu odmítl pomoci, nedokázal by se na se nám podívat bez studu do očí. Snad cítil hryzající výčitky svědomí, že když přišlo stíhání elfů a jejich hromadné zabíjení, mohl udělat víc, než jen nečinně sedět a vnitřně nesouhlasit. Snad pro ty jejich smutné oči. Svým malým dílkem soucitu tak splatil alespoň maličkou část dluhu hrůzám války, kterých zůstal ušetřen.

Právě ten elf mého otce naučil zachovat víru a naději, i když někdy přišly zlé časy. A otec to později naučil nás. Jeho příběh několika krátkých dnů strávených s tichým smutným návštěvníkem, se nám všem navždy vryl do paměti.

Přestože dopis od paní Albeny nikdy nepřišel.